

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____ А.В.Пантелеймов

“ _____ ” _____ 2018р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Основи наукових досліджень

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалавський) рівень

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

освітня програма Бізнес-аналітика та міжнародна статистика

спеціалізація

вид дисципліни обов'язкова

факультет економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“22” червня 2018 року, протокол № 7.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Пономарьова Т.В., канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту.

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “21” червня 2018 року № 9.

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

(підпис)

Соболев В.М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9.

Голова методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалавського) рівня спеціальності 051 Економіка, освітня програма Бізнес-аналітика та міжнародна статистика

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є сформувати у студентів здатність виконувати і конструктивно систематизувати, аналізувати та обґрунтовувати у висновки результати наукових досліджень, оволодіти методами аналітичної роботи, технікою опрацювання літературних джерел.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є практично підготувати студента до проведення наукового дослідження, використовуючи емпіричні та теоретичні методи дослідницької діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	
Семестр	
2-й	
Лекції	
24 год.	
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- Обирати (пропонувати., формулювати) тему наукового дослідження.
- Формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження.
- Підбирати комплекс оптимальних методів для здійснення дослідження.
- Користуватися методами соціометрії, математичного аналізу для обробки результатів дослідження.
- Здійснювати наукове дослідження у вигляді курсової роботи.

- Опрацьовувати наукову літературу щодо методів наукових досліджень та здійснювати дослідження серед своїх колег-студентів із використанням окремих методів наукових досліджень: анкетування, тестування, вивчення продуктів діяльності.
- Готувати наукові повідомлення, писати наукові статті.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні засади науки і наукових досліджень

Тема 1. Наукове дослідження: теорія і практика

Філософські засади наукового пізнання. Сутність науки як сфери людської діяльності: поняття, цілі і функції науки. Головні відмінності наукового і буденного пізнання. Структурні елементи науки та їх характеристика. Класифікація наук. Процес та етапи проведення наукових досліджень. Наукові факти. Фундаментальні наукові дослідження. Прикладні наукові дослідження. Суть наукового пізнання, знання та наукового дослідження. Наукознавство та національна система класифікації наук. Розділи наукознавства та їх характеристика: загальна теорія науки, історія і соціологія науки, економіка науки, політика науки, теорія прогнозування, планування та управління науковими дослідженнями, моделювання, наукова організація праці, психологія, етика та естетика наукової діяльності. Об'єктивна необхідність наукових досліджень на сучасному етапі розвитку економіки. Основні напрямки наукових економічних досліджень в сучасних умовах. Система підготовки наукових кадрів в Україні.

Тема 2. Організація роботи наукового колективу

Організація наукової діяльності в Україні. Державне регулювання та управління у сфері науково-технічної діяльності. Формування і методи згуртованості наукового колективу. Найважливіші принципи організації праці в науковій діяльності. Особливості роботи наукового колективу. Принципи організації праці в науковій діяльності. Елементи самоорганізації. Робоче місце і робочий день науковця.

Тема 3. Методологія науково-дослідної діяльності

Сучасна гносеологія та методологія наукового пізнання. Онтологія, аксіологія, методологія наукового пізнання. Поняття, мета, особливості науково-дослідної роботи. Мета, об'єкт та предмет наукового дослідження. Класифікація об'єктів наукового дослідження. Класифікація наукових досліджень. Науково-дослідна робота студентів її роль у підготовці спеціалістів-статистиків. Види та форми науково-дослідної роботи студентів. Поняття про методологію досліджень, види та функції наукових досліджень..

Розділ 2. Правила роботи над науковим дослідженням

Тема 4. Методи і прийоми наукових досліджень

Методи та техніка наукових досліджень. Загальнонаукові методи: емпіричні, емпірико-теоретичні та теоретичні. Емпіричні методи наукових досліджень: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Емпірико-теоретичних методи: абстрагування; аналіз і синтез; індукцію і дедукцію; моделювання; історичний підхід; логічний підхід. Теоретичні методи наукових досліджень: узагальнюючі методи (сходження від абстрактного до конкретного; ідеалізація; формалізація; аксіоматичний метод) та часткові методи (визначення, опис, інтерпретація).

Конкретні наукові та спеціальні методи. Групи спеціальних методів: методи збору інформації; методи обробки інформації; методи проведення аналітичної роботи; методи планових розрахунків і обґрунтувань; методи прогнозування. Методи економічного дослідження.

Тема 5. Дипломна робота: виконання та захист

Поняття, загальна характеристика і вимоги до курсових та дипломних робіт. Основні етапи підготовки курсових та дипломних робіт. Структура та технічне оформлення курсових та дипломних робіт. Підготовка до захисту та захист курсових та дипломних робіт. Магістерська робота: поняття та її підготовка.

Тема 6. Оформлення результатів наукових досліджень

Систематизація результатів наукового емпіричного дослідження. Форми обміну науковою інформацією. Наукова публікація: поняття, функції, основні види. Наукова монографія. Наукова стаття, тези доповіді. Реферат, доповідь, виступ. Методика підготовки та оформлення публікацій до видання. Етичні норми і цінності науки.

3. Структура навчальної дисципліни*

Назви розділів і тем	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	ла б	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теоретичні засади науки і наукових досліджень						
<i>Тема 1.</i> Наукове дослідження: теорія і практика	20	4	4			12
<i>Тема 2.</i> Організація роботи наукового колективу	20	4	4			12
<i>Тема 3.</i> Методологія науково-дослідної діяльності	20	4	4			12
<i>Разом за розділом 1</i>	60	12	12	0	0	36
Розділ 2. Правила роботи над науковим дослідженням						
<i>Тема 4.</i> Методи і прийоми наукових досліджень	30	4	4			22
<i>Тема 5.</i> Дипломна робота: виконання та захист	30	4	4			22
<i>Тема 6.</i> Оформлення результатів наукових досліджень	30	4	4			22
<i>Разом за розділом 2</i>	90	12	12	0	0	66
Усього годин	150	24	24	0	0	102

* структура навчальної дисципліни (години на вивчення) може змінюватись у зв'язку із змінами законодавства, ступенем засвоєння матеріалу студентами, коригуванням структури навчального року (графіку навчального процесу) тощо. Можлива зміна послідовності розкриття навчального матеріалу в межах окремого розділу або теми, але так, щоб не порушувалась загальна логіка його викладу.

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<i>Тема 1.</i> Наукове дослідження: теорія і практика Ознайомитись з поняттям наукового дослідження, робота зі	4

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	словником. Теоретичний і практичний рівень дослідження.	
2	<i>Тема 2.</i> Організація роботи наукового колективу. Ознайомитись з посадовими інструкціями наукових працівників НДІ. Підготувати письмовий звіт. Усна презентація напрацьованих матеріалів, відповіді на контрольні запитання.	4
3	<i>Тема 3.</i> Методологія науково-дослідної діяльності Формулювання і перевірка гіпотези. Обґрунтування наукових результатів, доказ і спростування. За обраною темою наукового дослідження визначити і усвідомити методологічні рівні й характер їх прояву.	4
4	<i>Тема 4.</i> Методи і прийоми наукових досліджень. Зробити аналіз використаних прийомів та методів статті у фаховому журналі. Провести дослідження зі застосуванням специфічних методів та прийомів. Презентація рецензій, есе. Відповіді на запитання та тестові завдання.	4
5	<i>Тема 5.</i> Дипломна робота: виконання та захист Підібрати наукову статтю відповідно до теми дослідження, дати критичну оцінку свого бачення описаного питання. Презентація повідомлень, обговорення в групах, захист рецензій.	4
6	<i>Тема 6.</i> Оформлення результатів наукових досліджень. Алгоритм наукової статті, анотації, реферати, доповіді виступи. Презентація підготовлених матеріалів, тематичних повідомлень. Підсумкова навчальна конференція.	4
	Разом	24

5. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань. Зміст самостійної роботи студента над кожною темою дисципліни визначається кількістю годин на підготовку до:

- 2 година на підготовку до кожної аудиторної лекції;
- 2-3 години на підготовку до кожного практичного заняття;
- 20 годин на підготовку до заліку або екзамену (по 2-3 години на кожну тему).

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розділ 1. Теоретичні засади науки і наукових досліджень Тема 1. Наукове дослідження: теорія і практика. Опрацювання наукової статті за фахом, аналіз її структурної побудови. Підготовка на задані тестові завдання та контрольні запитання з теми лекції. Вивчення глосарію термінів до теми і розуміння їх сутності.	12
2	Тема 2. Організація роботи наукового колективу. Підготуватися до дискусії «Креативність і дисципліна, науковий стиль та етична поведінка вченого».	12
3	Тема 3. Методологія науково-дослідної діяльності. Вивчити матеріал лекції. Розробити конспект-схему з питань	12

	лекції. Вивчити глосарій теми. Дати відповіді на тести.	
4	Розділ 2. Правила роботи над науковим дослідженням Тема 4. Методи і прийоми наукових досліджень. Законспектувати: Моделі в науковому дослідженні. Проаналізувати вступ із будь-якої дипломної роботи з читального залу з позицій відповідності вимогам	22
5	Тема 5. Дипломна робота: виконання та захист. В схемах показати методику та послідовність виконання дипломної магістерської роботи.	22
6	Тема 6. Оформлення результатів наукових досліджень. Оформити макет магістерської роботи: план, вступ, бібліографічний опис літератури, порядок захисту.	22
	Разом	102

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з курсу «Основи наукових досліджень» не передбачено навчальним планом.

7. Методи контролю

Оцінювання знань, умінь та навичок студентів включає ті види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» передбачають лекційні, практичні заняття, самостійну роботу та виконання індивідуального розрахункового завдання.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться в наступних формах:

- оцінювання роботи і знань студентів під час практичних занять;
- складання проміжного контролю знань за розділами (тестування);
- складання заліку.

Поточна перевірка є органічною частиною навчального процесу і проводиться на лекціях, семінарах, практичних роботах. Поточна перевірка з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» здійснюється у таких формах:

- усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції, з оцінкою відповідей студентів (10-15 хв.);
- письмове фронтальне опитування студентів на початку чи в кінці лекції (10-15 хв.);
- письмова перевірка у вигляді понятійних диктантів, контрольних робіт;
- експрес контроль;
- домашні завдання;
- практична перевірка знань практичних заняттях.

Міжсесійний контроль сприяє забезпеченню ритмічної роботи студентів, виробленню у них вміння чітко організувати свою працю, допомагає викладачеві своєчасно виявити невстигаючих і допомагати їм, організувати індивідуальні творчі заняття для найкраще підготовлених студентів. Дані міжсесійного контролю використовуються для внесення відповідних змін у матеріал, що вивчається на лекціях, у зміст консультацій, індивідуальної роботи зі студентами, контрольних робіт, тестових завдань.

Провідне місце у системі контролю навчальної роботи студентів посідає підсумковий і заключний контроль (семестровий залік).

Оцінювання знань студента під час виконання завдань проводиться за 4-бальною шкалою.

Оцінка «відмінно» ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді до всіх зазначених критеріїв. Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку.

При оцінюванні практичних занять увага приділяється також їх якості та самостійності, своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

Проміжний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосування його для вирішення практичної ситуації й проводиться у вигляді опитування. При цьому завдання може містити як запитання, що стосуються суто теоретичного матеріалу, так і запитання, спрямовані на вирішення невеличкого практичного завдання.

8. Схема нарахування балів

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» та балів, набраних при складанні семестрового заліку у 2 семестрі. Максимальна сума балів, які може набрати здобувач вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень», складає 100.

Залік здійснюють за білетами, які містять одне теоретичне питання, 2 тестових завдання та практичне завдання. Вони дають можливість здійснити оцінювання знань студента за дисципліною «Основи наукових досліджень». 1 завдання (теоретичне питання) оцінюється у 10 балів, 2 завдання (тест) – 5 балів, 3 завдання (тест) – 5 балів, 4 завдання (задача) – 20 балів (усього – 40 балів).

Критерії оцінок на заліку. Для отримання максимальної кількості балів за завдання студент повинен:

- укластися у встановлений строк підготовки відповіді;
- викласти теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обґрунтовано;
- навести вірне та повне виконання практичного завдання та тестів.

За умови викладення теоретичного матеріалу частково обґрунтовано й зв'язано студент отримує 5-9 балів; за умови викладення теоретичного матеріалу лише у доступній для розуміння формі студент отримує 1-4 бали, частково вірно виконання завдання оцінюється у 10-15 балів, при відсутності усіх вірних відповідей на тестові завдання бали не нараховуються.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» визначається як загальна оцінка, яка враховує оцінки з кожного виду контролю (оцінки проміжного контролю за роботу протягом семестру та оцінка за результатами підсумкового заліку).

Поточне опитування та самостійна робота						Підсумковий семестровий контроль (залік)	Сума
Розділ 1			Розділ 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T6 – теми модулів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посібник / І.М. Грищенко [и др.] ; Київський національний торговельно-економічний ун-т. - К. : Вид-во КНТЕУ, 2001. - 185 с.
2. Данилкович А. Г. Основи наукових досліджень у вищому навчальному закладі [Текст] / А. Г. Данилкович. - К. : КНУТД, 2010. - 296 с.
3. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. / Демківський А. В., Безус П. І. - К. : Акад. муніцип. упр., 2012. - 276 с.
4. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень [Електронний ресурс] : навчальник посібник / О. В. Крушельницька. - К. : Кондор, 2003. - 192 с.
5. Мазур О. В. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. / О. В. Мазур. - Вінниця : Нова Книга, 2013. - 120 с.
6. Пихтіна Н.П. Основи наукових досліджень в опорних схемах [Текст] : навч.-метод. посіб. / Н. П. Пихтіна, С. О. Нестерець ; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. - 2-ге вид. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. - 71 с.
7. Сімакова О. О. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. О. Сімакова, Р. П. Никифоров ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. технології харчування. - Вид. 2-е, переробл. - Донецьк : ДонНУЕТ, 2011. - 170 с.
8. Чепіль М. М. Основи наукових досліджень [Текст] : метод. матеріали до семінар. занять і самост. роботи студ. / Марія Чепіль ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. - Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 2011. - 106 с.
9. Черный А. А. Основы изобретательства и научных исследований [Електронний ресурс] : учебное пособие / А. А. Черный. - Пенза : Изд-во ПГУ, 2010. - 253 с.

Допоміжна література

1. Гончаров С. М. Студентські наукові дослідження в кредитно-модульній системі організації навчального процесу [Текст] / С. М. Гончаров ; Національний ун-т водного господарства та природокористування. - Рівне : НУВГП, 2006. - 128 с.
2. Лудченко О. А. Наукові дослідження. Патентознавство: Методологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Олександр Лудченко, Ярослав Лудченко. - К. : Логос, 2012. - 176 с.
3. Наука в інформаційному просторі [Текст] : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (4-5 жовт. 2012 р.) : у 7 т. - Д. : Біла К. О. [вид.], 2012. -. Т. 7 : Наукові дослідження в галузі економіки: теорія та практика. - 2012. - 90 с.

4. Наукові дослідження в галузі державного управління [Текст] : навч. посібник / Національна академія держ. управління при Президентові України, Інститут проблем держ. управління та місцевого самоврядування ; авт.-упоряд. В. М. Вакуленко [та ін.]. - К. : НАДУ, 2008. - 224 с.
5. Ніколаєнко С. М. Наукові дослідження в університетах - визначальний чинник зростання якості освіти [Текст] / С. М. Ніколаєнко. - К. : Прок-Бізнес, 2007. - 176 с.
6. Сучасні наукові дослідження в галузі економічної безпеки [Текст] : навч. посіб. / Львів. держ. ун-т внутр. справ ; [уклад.: проф. І. П. Мойсеєнко, проф. М. І. Флейчук, доц. І. Г. Бабець]. - Л. : ЛьвДУВС, 2012. - 195 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Economicus.ru – економічний портал. Галерея економістів [Електронний ресурс] / А. Абрамков, Е. Лукьяненко, О. Куликова и др. ; сост. и ред. А. Скоробогатов, А. Дмитриев, М. Сторчевой. – Режим доступу : http://gallery.economicus.ru/cgi-ise/gallery/g_homen.pl.
2. Thomson Reuters Режим доступу : <https://www.youtube.com/thomsonreuters>
3. Загальноакадемічний портал наукової періодики. Національна академія наук України [Електронний ресурс] / Л. Костенко, Є. Копанєва // Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search.html>.
4. Инструменты для работы с данными, диаграммами, картами, инфографикой, разными презентациями, публикациями и всяким другим визуальным контентом. – Режим доступу : <http://czrt.by/notes/dataviz-tools.html>
5. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України ; за ред. О. Г. Осауленка // Офіційний сайт державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.